

Memo

Berenschot

Aan Gemeente Haren
Cc
Van Ferdi van den Berg
Datum 27 november 2014
Betreft Benodigde bezuiniging

Berenschot heeft gerapporteerd dat de gemeente Haren voor de jaren 2016-2022 gemiddeld 3,5 mln. euro per jaar moet bezuinigen om het voorziene negatieve resultaat om te buigen én de balanspositie van de gemeente te herstellen. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

- Correctie negatief resultaat: 1,5 mln. euro
- Herstel balanspositie: 2,0 mln. euro

Correctie negatief resultaat

In het dekkingsplan 2015 is voor de jaren 2016-2018 al een bezuiniging ingecalculeerd van 0,4 mln. euro per jaar. Daarnaast resteert vanaf 2016 een negatief resultaat van gemiddeld circa 1,5 mln. euro per jaar.

Voor de jaren 2019-2022 is geen begroting opgegeven door de gemeente Haren. Wij hebben geen expliciete aanleiding gezien om te veronderstellen dat het resultaat in die jaren substantieel anders is dan in 2016-2018. Daarom hebben we ook voor deze jaren als uitgangspunt gehanteerd dat 1,5 mln. euro per jaar moet worden bezuinigd, bovenop de in het dekkingsplan opgenomen 0,4 mln. euro.

Herstel balanspositie

De gemeente doet investeringen voor activa als bijvoorbeeld panden, kantoormeubilair, computers en gronden en betaalt dit hoofdzakelijk niet met eigen geld, maar met leningen. Als de leningen in verhouding te groot zijn ten opzichte van deze activa en overige inkomsten dan is er sprake van te hoge schuldenlast. Om deze kritische grens aan te kunnen geven zijn er ratio's. De gemeente Haren gebruikt daarvoor twee ratio's: de debt ratio en de ratio netto schuld/exploitatie.

De gemeente Haren gaat uit van de volgende cijfers voor 2022:

Ratio	Waarde 2022	Norm
Debt ratio	81,5%	80%
Netto schuld / exploitatie	139,0%	110%

Berenschot

Uit dit overzicht blijkt dat beide ratio's in 2022 boven de door de gemeente Haren gestelde norm uitkomen. Daarbij tekenen wij aan dat in de meerjarige balanscijfers reeds rekening gehouden is met aanzuivering van de negatieve resultaten. Dat betekent dus dat er, naast realisatie van de voor correctie van negatieve resultaat benodigde bezuinigingen, extra stappen nodig zijn om de balanspositie te herstellen tot de norm.

Er zijn veel manieren denkbaar om de ratio's te herstellen; bijvoorbeeld het verhogen van het balanstotaal of het aflossen van schulden waardoor het vreemd vermogen daalt. Ervan uitgaand dat het niet mogelijk is om substantieel schulden af te bouwen door activa te verkopen of voorraden af te bouwen (deze activa zijn immers in gebruik), is verbetering alleen mogelijk door een positief exploitatieresultaat. Dat betekent genereren van extra inkomsten en / of realiseren van kostenbesparingen.

Debt ratio

De debt ratio geeft aan in welke mate de totale activa is gefinancierd met vreemd vermogen. Deze methode kan worden toegepast om de solvabiliteit te meten. Het vreemd vermogen gedeeld door het totale vermogen geeft de solvabiliteit weer.

De debt ratio voor 2022 is als volgt berekend (bedragen in 1.000 euro):

Debt ratio	2022
Activa (balanstotaal)	91.751
Vaste schulden	61.201
Vlottende schulden	9.337
Overlopende passiva	4.245
Totaal schulden	74.783
Debt ratio (schulden / activa)	81,5%

Uitgaande van de door de gemeente Haren opgegeven balanscijfers is er, naast de aanzuivering van de negatieve resultaten in 2016-2022, een extra positief resultaat benodigd van circa 1,4 mln. euro om tot een debt ratio van 80% te komen in 2022. Dit betekent circa 0,2 mln. euro gemiddeld per jaar, aangezien de 1,4 mln. euro in 7 jaar moet worden opgebouwd.

Netto schuld/ exploitatie ratio

De ratio netto schuld/exploitatie legt het verband tussen de schuldenlast van de gemeente en de totale baten, exclusief onttrekkingen aan reserves. De baten bepalen hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Hoge schulden brengen hoge rentelasten met zich mee. Deze rentelasten mogen niet een te groot deel van de exploitatie van de gemeente worden. Daarom wordt de verhouding tussen de netto schulden (schuld minus de geldelijke bezittingen) en de exploitatie (baten exclusief onttrekkingen aan reserves) als maat gebruikt om te beoordelen of de gemeente die schuldenlasten wel kan dragen.

Berenschot

De netto schuld/ exploitatie ratio voor 2022 is als volgt berekend (bedragen in 1.000 euro):

Netto schuld / exploitatie ratio	2022
Netto schuld (definitie VNG)	65.534
Exploitatie (ex. onttrekkingen reserves)	47.138
Netto schuld / exploitatie	139,0%

Als de netto schuld/ exploitatie ratio in 2022 onder de 110% moet komen, is er naast de aanzuivering van de negatieve resultaten in 2016-2022, een extra positief resultaat benodigd van circa 13,7 mln. euro om tot een netto schuld/ exploitatie ratio van 110% te komen in 2022. Dit betekent bijna 2,0 mln. euro gemiddeld per jaar, aangezien de 13,7 mln. euro in 7 jaar moet worden opgebouwd.

Beide ratio's samen

Dus als beide ratio's onder de norm uit moeten komen in 2022, is voor de jaren 2016-2022 gemiddeld per jaar 2,0 mln. euro extra resultaat benodigd, naast de aanzuivering van de negatieve resultaten in 2016-2022.

Bij deze becijfering plaatsen we nog twee kanttekeningen:

- In de balanscijfers is rekening gehouden met verwachte opbrengsten van de verkoop van gronden¹. Als de daadwerkelijke opbrengsten substantieel afwijken van de verwachte opbrengsten, kan dit een substantieel effect hebben op beide ratio's. Een hogere opbrengst resulteert daarbij in verbeterde ratio's, een lagere opbrengst tot verslechterde ratio's.
- Door de gemeente worden leningen verstrekt aan derden. Naast het risico dat hiermee wordt gelopen, heeft het ook een negatief effect op de ratio's. De gemeente moet immers extra lenen om zelf leningen te kunnen verstrekken.

Weerstandsvermogen

De hierboven genoemde ratio's hebben beide betrekking op de schuldpositie van de gemeente. Een beperking van de schuldpositie is over het algemeen van belang om enerzijds de daarmee gemoeide rentelasten te beperken en anderzijds de mogelijkheid open te houden voor het (incidenteel of structureel) aantrekken van extra vreemd vermogen. Daarnaast wordt door gemeenten vaak het weerstandsvermogen als balansratio gehanteerd.

---

¹ In 2014 stijgt het eigen vermogen voornamelijk door de winst uit de grondexploitatie in Haren Noord. Bij het verloop van het eigen vermogen is rekening gehouden met het toevoegen aan de algemene reserve van de boekwinsten op de inbreng van gronden in Haren Noord, Haderaplein, Inkomsten Fonds Bovenwijken Haren Noord en extra gemeentefondsuitkering in verband met omvorming Zernike College van dislocatie tot nevenvestiging.

Berenschot

Het weerstandsvermogen bestaat uit de algemene reserve en de onbenutte belastingcapaciteit. De ratio weerstandsvermogen is het quotiënt van de som van de gekwantificeerde risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit en dient minimaal 1 te zijn, met andere woorden: de weerstandscapaciteit dient voldoende te zijn om de gekwantificeerde risico's volledig af te dekken.

De gemeente Haren presenteert een weerstandsvermogen van iets meer dan 1. Dat betekent dat voldoende weerstandscapaciteit aanwezig is om de gekwantificeerde risico's af te dekken. Wel tekenen wij daarbij aan dat op een aantal punten de risico's wellicht krap zijn gecalculerd. Het gaat daarbij om restrisico stichting Baasis, grondexploitatie Haren Noord, de lening aan zwembad Scharlakenhof en (met name) de decentralisaties van participatie, jeugdzorg en de WMO.